

Motion till riksdagen

1988/89: Ub39

av Inger Schörling m. fl. (mp)

med anledning av prop. 1988/89: 150 med förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1989/90, m. m. (kompletteringspropositionen)

I. Allmänt

Forsknings-samarbete med EG upptar en väsentlig del i regeringens kompletteringsproposition. Utöver äskanden under huvudtitlarna kommunikation, utbildning, jordbruk, industri samt miljö och energi så har statsrådet Feldt inom statsrådsberedningen lämnat en översiktlig redogörelse för det planerade forsknings-samarbetet med vissa motiveringar.

Det finns inga starka skäl för regeringen att nu framlägga en proposition i detta ärende. Dessa förslag borde antingen kunnat presenteras i samband med årets statsverksproposition eller kunnat anstå till 1990 års proposition. Miljöpartiet yrkar därför av formella skäl avslag på förslagen och förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om forskningssamarbete i 1990 års budgetproposition.

Detta yrkande är desto mera motiverat som regeringens förslag till deltagande i olika forskningsprojekt enligt vår uppfattning är oacceptabelt knapphändiga. Det är i många fall omöjligt att få en klar uppfattning om vad de skilda projekten i realiteten innehåller.

Skulle trots detta vårt yrkande om avslag på kompletteringspropositionens förslag om forskningssamarbete med EG (Bil. 2; Bilaga 5; Bilaga 7 D6, D28, D30, D31, D32; Bilaga 8 G4; Bilaga 11 F7; Bilaga 13 B4, B12) ej bifallas, föreslår vi i andra hand följande:

Miljöpartiet de gröna ser positivt på forskningssamarbete med andra länder och vill betona att samarbetet ej alltför ensidigt bör inriktas på EG-länderna, utan regeringen bör sträva efter att etablera forskningssamarbete och forskarutbyte med alla länder där sådant utbyte kan vara fruktbart.

Miljöpartiet de gröna vill betona att nästan hela det forskningssamarbete med EG som presenteras i propositionen rör naturvetenskap, teknik och ekonomi. Humanistisk forskning berörs endast i förbigående, och då gäller det dessutom ett mindre anslag beträffande samhällsvetenskap på 160 000 kr. Man kan ta detta som en ganska klar indikation på att det är teknokraterna som styr forskningen inom EG. Regeringen föreslår nu en ökad satsning på 33 miljoner inom teknisk-naturvetenskaplig forskning utöver de cirka 100 miljoner som redan anslagits till EG-forskning.

Miljöpartiet vill med skärpa vända sig mot den alltför vanliga uppfattningen att forskning skulle vara nödvändig för att lösa de stora problemen på miljö-, naturresurs- och socialområdena i världen. Däremot kan forsk-

ning säkert många gånger hjälpa till att lösa problemen på ett enklare sätt. Det är som professor Erik Arrhenius i Världsbanken framhåller: "Universitet och andra vetenskapliga institutioner har redan tillräckliga kunskaper för att lösa en oerhörd mängd aktuella problem. Vad vi behöver är vetenskapsentreprenörer som letar upp dessa kunskaper och ser till att de kommer till användning." (Expressen 890508)

Miljöpartiet vill sålunda mana till försiktighet när det gäller forskningsinsatser. För det första bör man komma ihåg att resurser till forskningen alltid arbetas samman av människor i produktionen – industri, jordbruk, kontor etc. – ofta under ansträngande arbetsförhållanden med låga löner. Vidare bör man minnas att långt ifrån all forskning leder till för mänskligheten positiva resultat. Man behöver bara nämna den forskning inom atomfysiken som förde till kärnenergin i dess båda former: kärnvapen och reaktorer. Detta innebär inte att man måste vara vare sig forskningsnegativ eller teknikfientlig, men att man ständigt behöver ifrågasätta och prioritera vilka insatser som är viktigast.

Vi vill också varna för den alltför populära metoden från vissa politikernas sida att kräva mera forskning när man vill undvika att vidta de inpopulära åtgärder som man egentligen vet borde vidtagas.

När det gäller forskningssamarbete med EG vill vi erinra om att vi redan tidigare yrkat att de 53 miljoner som avsatts för fusionsforskning i stället borde satsas på forskning kring alternativ energi, natur- och resurshushållning samt miljö- och hälsoskydd (motion Ub 824).

Beträffande föreliggande förslag till EG-samarbete på forskningsområdet vill vi framhålla: miljöpartiet de gröna är visserligen motståndare till en villkorlös anpassning till EG, men partiet är å andra sidan positivt till internationellt samarbete med alla nationer, särskilt på det andliga området. Miljöpartiet har därför ingen a priori negativ inställning till forskningssamarbete med EG, men vill betona att Sverige bör vara lika öppet för forskningssamarbete med andra delar av världen.

Föreliggande förslag behandlas departementsvis:

2. Kommunikationsdepartementet

Miljöpartiet har redan framfört sin skeptiska inställning när det gäller det av bilindustrin dominerade Prometheus-projektet. Nu presenterar kommunikationsministern ett nytt projekt kallat DRIVE. Om projektet verkligen leder till ökad trafiksäkerhet och reducerar de negativa miljöeffekterna från biltrafiken i Europa, så har miljöpartiet inget att erinra. Samtidigt vill vi dock framhålla att landsvägstrafik både för människor och varor är miljöskadlig och energislösande jämfört med tåg- och fartygstransporter. Det gäller därför att bevaka att programmet också inrymmer aspekter på hur biltrafiken kan minskas för att föra över trafiken till dessa transportmedel. Dessutom bör man ta upp frågan om biltrafikens nackdelar kan begränsas genom minskande transportvolymen i samband med ökande lokal produktion. Med dessa reservationer tillstyrker vi projektanslaget på 1,5 milj. kr.

3. Utbildningsdepartementet

3.1 Miljöpartiet har intet att erinra mot svenskt deltagande i SCIENCE-programmet.

3.2 Betydligt mer skeptiska är vi mot COMETT-programmet. Det finns en stor risk när det gäller forskningens frihet om man som departementschefen begär "att universitet och högskolor skall vara motorer i moderniseringen av det europeiska näringslivet". Vi yrkar avslag på förslaget att satsa 5 miljoner på deltagande i COMETT.

3.3 Vi har inget att erinra mot förslaget till forskningssamarbete med Spanien.

3.4 Vi har inget att erinra mot svenskt deltagande i SPES.

3.5 Vi har inte heller något att erinra mot förslaget om svenskt deltagande i programmet "Quality of life".

3.6 Beträffande programmet ESPRIT vill miljöpartiet erinra om att vi tidigare uttalat vår skepsis mot att satsa skattepengar på utvecklingen av informationsteknologi. Det finns enligt vår mening inget skäl att satsa statliga pengar på en utveckling som ändå går svindlande fort och där företagen utan tvivel har gott om egna medel för forskningsarbete. Samma argument torde gälla materialforskningsprojektet EURAM och moderniseringsprojektet BRITE. Vi menar att det är onödigt och olämpligt att de skilda staterna med statliga medel bedriver kapprustning på dessa områden.

4. Jordbruksdepartementet

Även om miljöpartiet med viss skepsis betraktar den storskaliga livsmedelsindustrin och befärrar att projektet FLAIR i stor utsträckning kan komma att styras av dess intressen, vill vi inte motsätta oss att svenska forskare får tillfälle till viss medverkan och insyn, varför vi tillstyrker anslaget på 1,5 milj. kr.

5. Industridepartementet

5.1 Ovannämnda program ESPRIT, EURAM och BRITE återkommer här under tolfte huvudtiteln, men här är det frågan om rent industristöd, och vi yrkar, med hänvisning till vad som tidigare anförts, avslag på det föreslagna anslaget på 11,5 milj. kr.

5.2 Beträffande deltagande i FLAIR hänvisas till vad som ovan anförts.

5.3 Att Sverige deltar i BCR-programmet, som syftar till att standardisera laboratoriernas mätmetoder inom ett antal samhällsområden, bör vara enbart positivt, och vi har inget att erinra mot det föreslagna anslaget på 3,5 milj. kr.

6. Miljö- och energidepartementet

6.1 Att miljövärdarbetet skall ha hög prioritet är en självklarhet för miljöpartiet, även om vi samtidigt vill betona vikten av att regering och riksdag verkligen tillämpar den kunskap som redan finns. Anslaget till miljövärdprogrammet STEP tillstyrkes sålunda.

6.2 När det gäller forskning inom strålskyddsområdet har Sverige i dag all anledning att öka kunskapen om strålningsrisker och möjligheterna att skydda sig mot nukleär strålning, omgivet som landet och dess invånare är av reaktorer både inom och utom landet. Detta blir särskilt aktuellt under den avvecklingstid för kärnkraften som förestår med rivning av kärnkraftverk, förvaring av avfall etc. Samtidigt finns det, med kännedom om den inom EG förhärskande positiva attityden till kärnkraften, stor risk att forskningsprojekten kan komma att utnyttjas för kärnkraftspositiva intressen, som önskar vetenskaplig legitimitet för fortsatt kärnkraftanvändning. Vi har erfarenhet av strålforskare som excellerar i jämförelser mellan kärnenergigenererad strålning (typ Tjernobyli) och bakgrundsstrålning, som ej kan undvikas i motsats till kärnenergens strålning. Man gör också jämförelser mellan strålningens cancerrisker och cigarettrökning utan att notera hur mycket större möjlighet den enskilde har att undvika cigarettrökningens risker än den nukleära strålningen.

Oaktat detta bör det vara positivt att svenska forskare med stor integritet får tillfälle att medverka till ökad kunskap på området, varför anslaget tillstyrks.

Hemställen

Med stöd av vad vi ovan anfört hemställs

1. att riksdagen avslår regeringens förslag till forskningssamarbete med EG enligt kompletteringspropositionens bilaga 7 D6, D28, D30, D31, D32,
2. att riksdagen avslår regeringens förslag till forskningssamarbete med EG enligt propositionen bil. 2 och bil. 11 anslaget F7,
3. att riksdagen avslår regeringens förslag till forskningssamarbete med EG enligt propositionen bil. 5,
4. att riksdagen, därest yrkande I ej bifalles, som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om forskningssamarbete med EG och världen i övrigt,
5. att riksdagen, om yrkande I ej bifalles, beslutar
 - a. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs beträffande trafikprogrammet DRIVE,
 - b. att riksdagen avslår utbildningsdepartementets förslag att anslå 5 000 000 kr. till forskningsprogrammet COMETT,

- c. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anføres beträffande naturvetenskapliga forskningsrådets medverkan i programmen ESPRIT, EURAM och BRITE, Mot. 1988/89
Ub39
- d. att riksdagen avslår förslagen under tolfte huvudtiteln F7 att satsa totalt 11,5 milj. kr. på industriforskningsprojekten ESPRIT, EURAM och BRITE,
- e. att riksdagen beslutar att anslå 3 500 000 kr. under anslagsposten: tolfte huvudtiteln F7 till svenskt deltagande i EG:s referensbyrå BCR.

Stockholm den 10 maj 1989

Inger Schörling (mp)

Åsa Domeij (mp)

Lars Norberg (mp)

Claes Roxbergh (mp)

Eva Goës (mp)

Roy Ottosson (mp)